

OP BEZOEK BIJ
VIJF BIJZONDERE
VERZAMELAARS

HEBBEN IS HEBBEN, KRIJGEN IS DE KUNST...

Tekst Barbara Schilperoort / Fotografie Marcel Molle

ONZE VROEGE VOORVADEREN DEDEN HET. ANNO 2015 DOEN WIJ HET OOK NOG STEEDS: VERZAMELEN. EN OOK AL VERSCHILT HET OBJECT VAN ONZE VERZAMELWOEDE, HET OERINSTINCT BLIJFT: 'HEBBEN IS HEBBEN, KRIJGEN IS DE KUNST'. DE REDACTIE VAN *VOOR NU EN LATER* GING OP BEZOEK BIJ VIJF VERZAMELAARS DIE WERKEN AAN EEN OPMERKELIJKE NALATENSCHAP.

'IEDEREEN IS WELKOM, OP AFSPRAAK DAN'

De zandlopers van Theo Adriaanse (Oosterhout)

'Ik zat nog in het transport en ging op zondagochtend vaak vroeg op pad. Naar rommelmarkten bijvoorbeeld. Dat is het leukst als je een doel hebt, iets waarnaar je kunt zoeken. Mijn zoon vroeg me eens een zandloper mee te nemen. Omdat ik niet kon kiezen, kwam ik thuis met een paar aankopen. Maar die vond hij te klein. Een grotere gaf beter weer wat hem zo in een zandloper fascineerde: beweging, tijd, vergankelijkheid. Daarover ben ik toen gaan nadenken. En lezen. Want ik had immers al vijf zandloper-tjes, het begin van een verzameling. Dat was zeventien jaar geleden.

Nu heb ik in totaal ruim 5.700 stuks. En ook nog van alles waarop zandlopers staan afgebeeld: honderden ansichtkaarten, ex libris, klokken, penningen... Als ik bij de HEMA twee dezelfde zandlopers zie, één met rood en de ander met blauw zand gevuld, dan koop ik ze allebei. Ik ben een "ruime" verzamelaar. Dat kan, want ik heb alle ruimte in de aanbouw achter mijn huis. Er bestaan geen catalogi van zandlopers. Dus kom je er bij toeval achter dat er series bestaan, bijvoorbeeld als de ene aanschaf wel erg veel lijkt op de andere. Mijn oudste zandloper is van stro, komt uit Frankrijk en is waarschijnlijk 300 jaar oud.

Geïnteresseerde bezoekers zijn altijd welkom. Maar alleen op afspraak en als het mij schikt. Als bijvoorbeeld de kleinkinderen op bezoek komen, dan gaan zij voor. Ik ben een verzamelaar met een kijkkamer, geen museum. Mijn kringetje kennissen-verzamelaars wordt kleiner. Mensen worden ouder, verhuizen naar een appartement met minder plaats voor hun verzameling. Hopelijk komt er te zijner tijd iemand met interesse in mijn verzameling en genoeg ruimte om die te huisvesten. Maar dan liefst wel een beetje in de buurt, zodat ik regelmatig op bezoek kan. Nee, mijn kinderen zijn nog niet met het verzamelvirus besmet. Wie weet...?'

Verzamelen: het zit in onze natuur

Hamsters en eekhoorns doen het ook. Verzamelen zit in de natuur. Het zit ook in onze natuur. Miljoenen jaren geleden waren we jagers-verzamelaars. Om te overleven, jaagden we op wild en verzamelden vruchten, noten, paddenstoelen en zaden. Later werden we boeren en gingen zelf gewassen verbouwen. We oogstten granen, groenten en fruit; legden voorraden aan om slechte tijden te kunnen doorstaan. We hamsterden onze appeltjes voor de dorst.

Veel later gingen we ook andere spullen verzamelen en om andere redenen. Te beginnen met de vorstenhuizen in de zestiende eeuw. Van de Oranjes die toen als stadhouder van de Republiek der Nederlanden aan de macht waren (Frederik Hendrik en Amalia van Solms) is bekend dat zij kunstverzamelingen aanlegden: Vlaamse barok, porselein, Chinees lakwerk, ivoor en edelstenen. Bezoekers kregen de gelegenheid om hun collectie te bewonderen. Constantijn Huygens adviseerde bij de aanschaf van nieuwe stukken voor hun collectie. Ook oud-Duitse meesters én eigentijdse schilders, zoals Titiaan en Rubens, waren favoriet in kringen rond het hof.

De gegoede burgerij volgde hun voorbeeld om aan de buitenwereld te laten zien dat ook zij een goede smaak hadden en interesse in kunst en wetenschap. Op die manier konden ze bij de adel in een gunstig daglicht komen. Romeinse munten en penningen en boeken waren favoriet. Vaak had een collectie te maken met iemands beroep. Apothekers verzamelden bijvoorbeeld kruiden, planten en dergelijke. Men stelde zijn collectie ten toon in een speciale kast of kamer: het zogeheten kabinet. Daar komt ook de uitdrukking een 'rariteitenkabinet' vandaan. Een rareiteit is in deze zin een bijzonderheid, niet een merkwaardigheid. Zulke bijzonderheden waren er in de toen steeds groter wordende wereld volop. Het toenemende handelsverkeer met de Oost en de West bracht een schat aan ontdekkingen en nieuwe voorwerpen mee. Die wilde men aan elkaar en aan anderen laten zien. In de loop van de zeventiende en achttiende eeuw richtten steeds meer verzamelaars zo'n kabinet in. Ruwweg verzamelde men *naturalia* (natuurlijke objecten), *artificialia* (door mensen gemaakte voorwerpen) en *scientifica* (wetenschappelijke instrumenten). Want het was nadrukkelijk ook de bedoeling om dingen te bestuderen en ervan te leren.

Schatten verzamelen

Particuliere (kunst)verzamelingen vormden in de loop der tijd de basis voor vele hedendaagse musea. Misschien is museum Kröller-Müller op de Veluwe daarvan wel het meest bekende voorbeeld. Verwoede verzamelaars kunnen ook doorslaan. Dan wordt een drang tot verzamelen een ziekte. Het dwangmatig verzamelen oftewel 'compulsive hoarding' is een ziekelijke stoornis die in het *Handboek voor de classificatie van psychische stoornissen* staat beschreven. De gevolgen voor de verzamelaar én zijn omgeving zijn ingrijpend. Denk aan de verzamelaar van boeken en kranten die zijn huis zo volstouwt met stapels papier dat het een brandgevaarlijke, ontoegankelijke barrière vormt tussen hemzelf en de buitenwereld. Opruimen of weggooien is uit den boze. En dan moeten hulpverleners in actie komen.

Postzegels, suikerzakjes, voetbalplaatjes...: waarschijnlijk heeft (bijna) iedereen in zijn leven wel iets verzameld. De echte jager-verzamelaar in ons ging nooit verloren. Of het nu gaat om een koopjesjacht of om een zoektocht op rommelmarkten: ons oerinstinct wordt er wakker. En daardoor komt een stofje in het belonings- en verslavingscentrum in onze hersenen vrij dat onze verzameldrift reguleert. Dat verklaart waarom je er 'zo lekker hebbertig van wordt', zoals een van de geïnterviewde verzamelaars het verwoordt. En dat verklaart ook de grote variëteit aan verzamelaarsverenigingen, websites, fora, tijdschriften en ruilbeurzen.

'HONDERD ORDNERS, OP ALFABET GERANGSCHIKT'

De suiker- en theezakjes van Joke Hollander (Zwolle)

'Zoals elk kind van 10 jaar in die tijd – zo medio jaren vijftig – ging ook ik suikerzakjes sparen. Met vriendinnetjes ging ik cafés en restaurants langs, op zoek naar nieuwe buit. Zelfs half afgescheurde zakjes waren welkom. De hele familie spaarde mee. Ik plakte ze in schriftjes met cellotape vast. Later deed ik ze netjes in ordners, met op maat gesneden papier. Op mijn 18e kreeg ik verkering met mijn huidige man. Ik dacht "wat moet ik met die rommel" en deed mijn verzameling weg. Maar hij werkte bij de belastingen, in de buitendienst, en bracht allerlei leuke suikerzakjes voor me mee. Toen ben ik weer begonnen, nog vóór de kinderen kwamen.

Tien jaar geleden had ik er 125.000 – nee, daarna heb ik ze niet meer geteld. Mijn verzameling staat in 100 ordners, op alfabet en op soort gerangschikt. Het leukste zijn gebruikte zakjes, met een apart logo van een café of restaurant. Want dat is toch het doel van zo'n suikerzakje. Tijdens onze vakantie kwamen we mensen uit Heelsum tegen. Toen vroeg ik of café-restaurant Het Zwarte Paard nog steeds bestaat. Dat ken ik namelijk van de suikerzakjes. Dat bleek niet het geval, maar die Heelsummers waren wel verrast. Want ik was er nog nooit zelf geweest. Zoiets gebeurt me regelmatig.

Maar steeds minder mensen gebruiken suiker. Je ziet tegenwoordig vooral van die sticks, gewoon met een algemeen merk erop. Daarom ben ik intussen ook begonnen met het verzamelen van theezakjes, daarin is veel meer variëteit. Momenteel zit ik op 30.000. Ruilen doen we via de computer. Verzamelaars zetten hun collectie op Picasa en welke zakjes ze kwijt willen. Dat doen we gewoon gratis, één tegen één. Nee, zo'n verzameling wordt niet in geld uitgedrukt. Het verzamelen zelf is leuk. Lekker rommelen, zeg ik altijd.'

‘IN DE
BIJBEL
ZIE JE
HET LEVEN
IN AL
ZIJN
FACETTEN’

De bijbels van Henk Wolf (Alphen aan den Rijn)

‘Op 1 oktober 2014 kreeg onze koning het eerste exemplaar van de *Bijbel in Gewone Taal* uitgereikt. Aan het eind van diezelfde maand kreeg ik hem per post toegestuurd. Oorspronkelijk is het Oude Testament in het Hebreeuws en Arameeërs geschreven, het Nieuwe Testament in het Grieks. In de eerste helft van de zestiende eeuw vertaalde Maarten Luther als eerste het Oude Testament in “gewone” taal, het Duits. Onze eigen Staten-Generaal gaven toestemming én het nodige geld om de Bijbel in het Nederlands te vertalen. Dat werd de zogeheten Statenbijbel. In mijn “Bibliatheek”, mijn museum van bijbels, staat ook een eerste druk van deze Statenbijbel. De nieuwste aanwinst is dus die eerste *Bijbel in Gewone Taal*. Elke vertaler geeft een eigen interpretatie van de tekst. Dit is weer een heel andere variant. Mijn collectie ontstaat min of meer vanzelf. Mensen weten dat ik bijbels verzamel. Als ze bij het opruimen van het huis van een overleden vader of moeder een bijbel tegen-

komen, dan geven ze hem aan mij. Daar zitten unieke exemplaren bij: in dit Markus-evangelie staan de uitslagen van het EK Voetbal 2000. Speciaal voor die gelegenheid uitgebracht.

De Bijbel fascineert mij. Je ziet het leven in al zijn facetten erin terug. Vroeger leefden mensen meer met de Bijbel, lazen er dagelijks in, gingen trouw naar de kerk. Weet je trouwens dat die Statenvertaling de basis vormt van ons Algemeen Beschaafd Nederlands? Kortom: de Bijbel vormt de grondslag van onze Nederlandse cultuur én taal. Zelf hoor ik tot de Protestantse Kerk van Nederland; ik ga elke week naar de kerk en lees regelmatig in de Bijbel.

Later - als ik er niet mee ben of niet meer handelingsbekwaam - neemt een stichting het beheer van mijn Bibliatheek over. Dat heb ik via de notaris zo geregeld. Een geruststellende gedachte.’

'IK KIJK ER NOG
ELKE DAG MET
PLEZIER NAAR'

De bellen van Truus Schutte (Amsterdam)

'Voor mijn vriendin van de volkstuinen zocht ik op rommelmarkten altijd naar olifantjes voor haar verzameling. Op een gegeven moment dacht ik "ach, ik kan ook weleens wat gaan verzamelen". Dat werden dus bellen. Want daarvan had ik er toevallig al tien in de vensterbank staan. In 1980 kocht ik bewust mijn eerste aanschaf, in Singapore, onderweg naar Indonesië. Nu heb ik zeker duizend bellen; de kleinste is nog geen halve centimeter groot, de grootste weegt 30 kilo. Dat is een klok uit de noodkerk in Geuzenveld, die dienst deed toen deze nieuwe wijk in aanbouw was. Die klok staat nu in de tuin van mijn zoon.

Wie verzamelt, leert ook veel mensen kennen. Zo ken ik iemand die alles van de AVRO verzamelt. Toen mijn zus naar Australië emigreerde, nam ik haar huis en inboedel over. In een doos ontdekte ik een speciaal AVRO-ganzenbord. Dat heb ik aan die man gegeven. Hij wist niet eens dat het bestond! In ruil kreeg ik weer een bel. Zo gaat dat. Met verjaardagen, als de kinderen terugkomen van vakantie: ik krijg altijd een bel. In mijn woonkamer staan vier vitrinekasten vol. Eens in de paar jaar stof ik ze allemaal af. Dat is me toch een werk!

Dit weekend is er weer een rommelmarkt in een verzorgingshuis in de buurt. Ja, daar ga ik dan naartoe. Maar ik houd me tegenwoordig in. Er komt echt alleen een nieuwe bel bij die niet teveel op een andere lijkt.

Wat er later met mijn verzameling gebeurt? Mijn jongst zoon grapt dat ze de koperen bellen verzamelen en verkopen. Die leveren nog wat op, de rest niet. Het klokmuseum in Asten heeft alleen belangstelling voor antiek en niet voor mijn curiosa. Misschien leest nu iemand mijn verhaal en wil mijn verzameling overnemen? Maar dan moet-ie wel wachten tot ik er niet meer ben hoor. Want ik kijk er elke dag nog met plezier naar.'

De barbies van Marja Smalenburg (Wemeldinge)

'Net als veel andere meisjes in die tijd, kreeg ik voor mijn 12e verjaardag een Barbiepop cadeau. De rage was toen net uit Amerika overgewaaid. Ik was het spelen met de traditionele poppen ontgroeid. Barbie was nieuw, anders, een volwassen vrouw die je mooie kleren kon aantrekken. Als puber – in de leeftijd tussen tafellaken en servet – fantaseerde je over het leven dat ze leidde en over je eigen toekomst. Maar na een of twee jaar ontgroeide ik ook Barbie en verdwenen mijn drie poppen in een doos naar de kelder.

Tot mijn moeder viel, haar heup brak en na het ziekenhuis naar een aanleunwoning verhuisde. Bij het opruimen van haar huis, kwamen ook mijn Barbies tevoorschijn. Ik vond ze nog steeds mooi en raakte opnieuw gefascineerd. Ging zoeken op internet, kwam op eBay terecht, ontdekte een gespecialiseerde winkel in Dordrecht... Nu ben ik alweer dertien, veertien jaar opnieuw in de ban van Barbie.

Ik verhuisde van een appartement in Amsterdam en een drukke baan naar een groot huis in Zeeland met alle ruimte en de tijd aan mezelf. In een aparte aanbouw staat een deel van mijn Barbies uitgesteld, andere berg ik op zolder op. Regelmatig wissel ik de opstellingen. Vroeger werkte ik als fotoredacteur bij het ANP, waar ik de switch van analoge naar digitale fotografie van dichtbij meemaakte.

Elke Barbie haal ik uit de verpakking, kleeid ik mooi aan en organiseer vervolgens mijn eigen "fotoshoot". Daarna schrijf ik er tekstjes bij en zet het geheel op mijn website. Heerlijk om te doen. We reizen veel en dan kom je overal Barbies tegen, zoals de 'Opera House' Barbie in Sydney. Daar word ik dan heel hebbertig van! Nee, mijn verzameling staat niet in mijn testament. Tegen mijn nichtjes – ik heb zelf geen kinderen – heb ik gezegd dat ze mijn Barbies later maar naar een verkoper moeten brengen.'